DISPUTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA.

DISPUTATIO MEDICA INAUGURALIS, DE PNEUMONIA;

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

EX AUCTORITATE REVERENDI ADMODUM VIRI,

D. GEORGII BAIRD, SS. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NECNON

AMPLISSIMI SENATUS ACADEMICI CONSENSU, ET

NOBILISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ DECRETO;

PRO

GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS AC PRIVILEGIIS

RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

ERUDITORUM EXAMINI SUBJICIT

JOHANNES FINN,

HIBERNUS:

Ad diem 24. Junii, horâ locoque ſolitis.

EDINBURGI:

EXCUDEBANT ADAMUS NEILL ET SOCII.

MDCCCII.

Wellcome

SYLVERIO MORIARTHY,

ARMIGERO,

PRÆFECTO CLASSIS REGIÆ,

NON SOLUM

REBUS MARITIMIS PERITISSIMO,

SED NON MINUS

LITERIS HUMANIORIBUS,

VITÆ INTEGRITATE,

ET MORUM URBANITATE,

CONSPICUO,

HAS STUDIORUM PRIMITIAS

D. D. C.QUE

JOHANNES FINN.

DISSERTATIO MEDICA

INAUGURALIS

DE

PNEUMONIA.

HIC morbus in ſpecies duas, Peripneumoniam, nempe, et Pleuritidem, ab antiquis diviſus fuit; et omnes fere noſologi, ſicut a CULLENO cel. notatur, eorum exemplum ad hoc noſtrum uſque tempus ſequuti ſunt. Inflammatio, quâ pleura coſtalis afficitur, illo,

ea autem, quæ in ſubſtantia pulmonum parenchymatoſa domicilium habet, hoc nomine ab iis nuncupata fuit. Morbum, quo, ſecundum veteres, pleura coſtalis tentata fuit, pleuram pulmones cingentem ſæpius occupare, cadaverum ſectione patet. Sed etiamſi, duas, diverſasque mali ſedes eſſe concedamus, difficillime quidem diſtinguuntur; et, quoniam ſpecies utraque iiſdem medicamentis cedit, ſub Pneumoniæ nomine de ea agere volo.

Definitionem ſequentem tradit CULLENUS: "Pyrexia; dolor in quadam thoracis parte; "reſpiratio difficilis; tuſſis."

SYM-

SYMPTOMATUM NARRATIO.

Cum ſtadio frigido morbus ſemper fere incipit. Omnia pyrexiæ ſigna adſunt. In principio, pulſus validus, durus atque frequens eſt ; ſed, in mali progreſſu, aut ubi ſymptomata infauſti ominis jamjam exitium ferre certum videntur, mollis, debilis, irregularis fit. Dolor in regione thoracis admodum gravis, ægrotantem vexat. Inſpiratione plenâ augetur ; pulmones enim haud facile dilatantur. Dolor raró fixus eſt. Nunc ſternum, nunc dorſum, claviculamque adoritur. Sed coſtæ nothæ præcipue vix unquam vim morbi fugiunt. Nonnulli, viſcera abdominalia aliqua,

qua, plùs, minùs lædi ſcribunt *. Coſtâ ſextâ, vel ſeptimâ, ubi malum graviùs urget, ſemel jam correptis, ibidem immobile regnat, et ab ipſo ægro perquam diſtinctè percipi atque deſignari poteſt. Ponderis potius quàm doloris ſenſus interdum ſentitur. Partes eædem pœnas plerumque luunt : hinc tamen angor, a latere, ſcapulam verſus, inde a ſterno ad claviculam, et vice versâ, ſeſe ſæpe diffundit. Tuſſis gravis atque terribilis hæc omnia conſequitur, ægrumque abſque induciis torquet. Sputa nonnunquam decolora evadùnt, interdum ſanguine tinguntur ; nunc ſpiſſa et purulenta, nunc viſcida atque tenuia rejiciuntur ; inter tuſſiendum potiſſimùm manifeſtantur. Ab ipſo morbi initio, reſpiratio difficilis eſt, et ſæpe quidem intolerabilis, niſi æger erecto

* Baillie's Morbid Anatomy.

erecto ſit corpore. Si ſuper latere non affecto etiam forte decumbat, inſpiratio plena ſenſum antea moleſtum magnopere auget, et in hoc, ſicut in aliis morbis inflammatoriis, ſanguis miſſus cruſtam coriaceam induit. Hoc tamen interdum non accidit, eòque medicos, ne decipiantur, cautos eſſe oportet. Facies, oculi, faucesque, rubrum oſtendunt colorem. Vultus anxietatem ſummam jugiter præ ſe fert. Oculi aquoſi fiunt, et etiam ſuffunduntur. Lingua aret, mucoque viſcido atque flavo obducitur. Anorexia, nauſea, cephalalgia, querelas haſce nunquam non fere comitantur. Quum jam vires eò uſque inflammatio acquirat, ut remedia noſtra nil, aut parùm, prodeſſe videantur, oculorum languor, delirium, coma interdum, extremitatum frigiditas, labiorum pallor, vel albor potius, pulſus debilis, celer, intermittens, reſpiratio difficillima,—hæc omnia citum mortis gradum prænunciant. Viribus

ribus tandem deficientibus, ſudor circa caput pectusque tantùm erumpit; nil diutius expuendo ejicitur; membra convelluntur; et ſuffocatio ægri miſeriis coronidem imponit.

DE

DE MORBI TERMINATIONIBUS.

Pneumonia vel in resolutionem, suppurationem, gangrænam, vel sanguinis serive in vasa bronchialia effusionem, semper desinit. Morbus resolvi dicitur, quum pulmonibus, eorumque vasis integris, sponte quasi cesset. Quòd ita quidem terminatur, etiam absque artis medicinæ auxilio, cadaverum sectionibus luculenter admodum colligimus. Nam in iis, quibus, aliorum morborum vi, vita erepta fuit, pleuram costalem inter, pulmonesque, adhæsio reperta est, quanquam, dum aures vitales carpserunt, eos pneumoniâ laborâsse, nemo unquam suspicatus esset. Attamen, cauti at-

que

que prudentis medici eſt, ſummis viribus niti, ut nil, quod ægro levamen afferre videatur, intentatum relinquat. Si morbus vim ſponte remiſerit, ante diem ſeptimum hoc plerumque contingit; et, quoniam ejus violentiam, ægrique vires, hìc ſemper reſpicere neceſſe eſt, reſolutionis tempus ſæpe variare obſervamus. Talis mali finis rariſſime expectanda eſt, niſi evacuatio aliqua præcedat. Nil autem tantùm ſecum affert levaminis, quantùm ſputum ſpiſſum, albidum, et leviter ſanguine tinctum. Urinæ ſedimentum copioſum deponentis profuſio, fluxus ſanguinis e naribus, vel vaſis hæmorrhoidalibus, vel diarrhœa bilioſa, reſolutioni magnopere favere dicuntur. Si pulſus tardior evadat; ſi calor, aliaque ſymptomata vim ſuam remittant, fauſtam facilemque terminationem adeſſe plerumque ſperare audemus. Quando pus in telam celluloſam, vel in parenchyma pulmonum effunditur,

ditur, morbus in ſuppurationem deſinere dicitur. Hæc ſane expectanda eſt, quum ſymptomata ſolita per quatuordecim dierum ſpatium remaneant, dolor diutius non ſæviat, et, dyſpnœâ adhuc ingente, expectoratio paululum tantùm augeatur. Horrores, ſudores circa caput, cordiſque regionem, tuſſis ſicca, oppreſſionis et ponderis in thorace ſenſus, pulſus frequentior pleniorque, idem nobis deſignant. Suffocatio interdum ſubita, vel empyema, vel, quæ non minus timenda eſt, phthiſis pulmonalis, hæc omnia ſequuntur. Gangræna, ut a CULLENO cel. notatum eſt, rariùs quidem quàm vulgò creditur, ſcenam claudit. Sed ſi ſemel inducta fuerit, exitium certiſſimum trahit. Cruciatus ægri ſubitò ceſſantes, ſputa ſanguine, vel materie quâdam nigrâ, miſta, halitus oris fœtidiſſimus, oculorum ſuffuſio, vultus triſtis, ſellæ plurimæ, virides, fœtoreque ingrato, urina rubra ſedimentum nigrum

deponens, gangrænam in limine oſtendunt. Deficientibus interea viribus, debilitas ſumma ſyſtema totum corripit; extremæ corporis partes frigent; dum delirium mite, tendinumque ſubſultus, ægrotantis miſeriis finem tandem imponunt. Terminatio mali hujuſce quarta et uſitatiſſima eſt effuſio, quæ plerumque lethalis evadit. Vaſis etenim pulmonum ruptionem paſſis, ſanguinis vel ſeri pars in veſiculas hoc modo effuſa, ſuffocationem nimirum facilè inducit. Signis ſequentibus, forſan, talis rerum eventus haud malè notabitur. Vires ſubitò imminuuntur, facies fit livida, dum dolor omnis improviſò ceſſat. Intolerabilis oppreſſionis ſenſatio adeſt, quum expectoratio interim nulla omnino fit. Bronchiis obturatis, hæc ſymptomata mors brevi ſubſequitur.

DIA-

DIAGNOSIS.

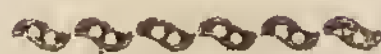
Hic ab omnibus aliis morbis, pneumoniâ, quæ *nothâ* dicitur, exceptâ, facilè plerumque diſtinguitur. Pro Catarrho, tamen, interdum ſumitur; quando, nempe, ſymptomata admodum levia ſunt, ita ut medicus, ſummo periculo jam imminente, tandem, et forſan ſerò nimis, accerſatur. Ne decipiamur, ſingula rite perpendamus. Lateris dolori, inſpiratione plenâ, tuſſique aucto, mentem præcipue adhibeamus. Si affectio hæcce, quanquam in principio haud gravis, abſque induciis plus minus urgere progrediatur, morbi adventus maximè timendus eſt, eòque magis, quum reſpiratio

ſpiratio difficilis, pulſusque duri et validi ſint.—Hepatitidem nonnunquam pneumonia æmulatur. Facilè tamen dignoſci queunt. Nam in illa, ſaltem his noſtris regionibus, nec dolor, nec pyrexiæ ſigna ægrum tantopere vexant. Illâ inſuper laborantes in latus affectum, dextrum ſcilicet, plerumque cubant; quum hâc tentati facillimè ſupini decumbunt. Tuſſis etiam ſicca illam, humida autem hanc comitatur. In hac, angor perpetuò ſedem mutat, ſed in illa fixus manet, niſi quòd claviculam, humerique dextri ſummum verſus aſcendit. Tenſio denique dolorifica lateris tentati, tuſſis ſicca, cutis nonnunquam flavedo, ſingultus, vomitusque, quæ omnia illam nunquam non ferè comitantur, diagnoſin eam inter et hanc manifeſtant.—Hanc etiam a Gaſtritide, quam interdum imitari videtur, vomitione, ſingultu, tenſione, doloreque epigaſtrii, et febre porrò typhoidea, utpote huic, gaſtri-

tidi

tidi nempe, ſemper adhærentibus, diſcernere poſſumus. Cruciamentum partis thoracis ſiniſtræ, pulſus inæqualis et intermittens, palpitatio et ſyncope, quæ ſunt Carditidis ſymptomata, hanc et pneumoniam bene diſcriminant. Hæc in animo ſi ritè volvamus, morbi, de quo agimus, diſtinctio ſatis, ut opinor, manifeſta apparebit.

CAUSÆ

CAUSÆ PRÆDISPONENTES

Fibris muſcularibus denſis rigidisque corporis totius, ſed vaſorum pulmonalium præcipue, ſecundùm pleroſque, tribuendæ ſunt. Juvenes, eosque medium vitæ curriculum agentes, ſæpius quàm infantes aut ſenes, mares potius quàm fœminas, morbus adoritur. Ruſtici, præſertim ſi labore duro atque aſſiduo corpora exerceant, magis quàm otioſi enervatique, huic infortunio ſerviunt. Regionum illarum, quæ magnas frigoris calorisque viciſſitudines ſubeunt, incolas, potiſſimum aggreditur. Verno, igitur, autumnalique tempore, in terrarum orbis plagis his noſtris ſimilibus, ditionem

ditionem frequentiùs obtinet. Temperamentum plenum atque ſanguineum etiam mali fundamenta aliquatenus jacet. Omnia, igitur, quæ tali corporis conditioni favent, morbum hunc, magna ex parte, inducunt. Inter hæc, vita nimis lauta, immodicus vini vel ſpiritûs ardentis uſus, evacuationum ſolitarum ſuppreſſio aut imminutio, recenſentur; quæ omnia, quoniam diatheſi phlogiſticæ amica ſunt, temperamentum jam dictum ſecum ſimiliter ducunt. Aliorum morborum effectus, huic etiam homines magis obnoxios reddunt. Catarrhus, pulmonum tubercula, variola et morbilli, effectus tales poſt ſe relinquunt. Semel affecti citius quàm alii iterum corripiuntur.

CAUSÆ

CAUSÆ EXCITANTES

Haud ſemper manifeſtæ ſunt. In iis, etenim, qui ad morbum proclives inveniuntur, leviſſimæ quidem, vix ægris ipſis, nedum medico cognitæ, eum interdum excitant. Multò autem evidentiores exiſtunt, quum proclivitas in ſyſtemate non admodum valeat. Dupliciter in genere vim exercent ſuam. Imprimis, quæcunque pulmonibus ipſis applicata eos potenter ſtimulant, pneumoniæ ortum dare creduntur. Hæc ſunt vapores acres, et veneno quaſi imbuti, frigus, vel aër impurus, nimia pulmonum exercitatio, loquendo, canendo, vel inſtrumenta quædam muſica inflando.

Dein,

Dein, ea, quæ partibus corporis externis adhibita, vim fere eandem poſſidere habentur. Ex his præcipua ſunt vulnera pectori inflicta; frigus, humiditate præſertim ſtipatum, corpori calenti admotum. Frigoris inſuper actione, vaſa externa conſtringi experientia nos docet. Sic enim, perſpiratione imminutâ, fluidorum circumeuntium quantitas augetur, impetuque eorum ſolito majore ſyſtema totum turbatur. Qui, conclavibus calidis exeuntes, cœlo frigido ſeſe incauti objiciunt, ſi SWIETENIO cel. fides habeatur, temeritatis pœnas, hoc morbo impliciti, frequentiſſime luunt. Calor etiam frigori magno præcipue ſuccedens, inter cauſas excitantes enumerantur.

PROGNOSIS

Nonnunquam anceps eſt. Sed ſi remedia maturè adhibeantur, ſi ſymptomata non admodum ſæviant, ægerque ab affectionibus aliis immunis ſit, fauſtum morbi eventum ſperare licet. Si aliqua reſolutionis ſigna adeſſe videantur, ſpes eò major accedit. Si certamen dubium, feliciter tamen, deſinat, hoc primâ hebdomade plerumque contingit. Sed in caſibus quibuſdam mitibus, non niſi ſub ſeptimanæ ſecundæ finem idem interdum evenit. Terminationem felicem reſolutioni tandem tribuendam, ad diem viceſimum quartum, uſque, in quibuſdam medicinæ factis protractum

tum eſſe invenimus. Si ſputa libera et copioſa, ſymptomata cætera mitia ſint, ſomno reficiente fruatur ægrotans, plenamque inſpirationem, abſque incommodo, haurire queat, ſitis et calor haud multùm vexent, tum quidem de eventu felici vix hærere poſſumus. Hæc malè ominari dicuntur. Pyrexia vehemens, delirium ferox, dolor thoracis pungens, qui ſeſe latè diffundit, reſpirationem præpedit, a tuſſique frequenti et moleſta incrementum capit. Si ſpiritus inſuper difficiliùs ducatur, adeò ut neque ſupinus, neque in latus miſer decumbere valeat, periculum maximum imminet. Hæc autem peſſimè nos ſperare faciunt; facies turgida, ſudores circa caput pectusque tantùm erumpentes, pulſus irregularis, expectoratio multùm imminuta, aut nulla omnino, coma, ſtupor, et tendinum ſubſultus, quæ denique ſcenam claudunt. Quando morbus exitium

tium affert, inter tertium ſeptimumque diem ægrotans plerumque morte mulctatur. Res tamen nonnunquam non ita ſe habet.

ME-

METHODUS MEDENDI.

Pneumoniæ mederi duabus methodis medici conantur. Vaſorum igitur ſanguiferorum corporis totius, ſed præcipue partis inflammatæ, vim auctam, primâ, imminuere ; ſecundâ, inflammatione aliquatenus ſubactâ, expectorationem promovere, tuſſimque mitigare, tentant.

Ut indicationis primæ compotes fiamus, venæſectio, purgatio, et quæcunque diatheſin phlogiſticam ſubigere inveniuntur, diligenter adhibenda ſunt. Sed ſanguinis miſſio, ut inter auctores omnes convenit, omnibus generis hujuſce remediis meritò præfertur. Hi ſunt ejus effectus. Fluidorum quantitatem minorem

rem reddit, vaſaque ipſa relaxat. Sanguinis vim impetumque cohibet. Pulſus tardior atque debilior fit. Sed, quanquam hoc, in principio, remedium ſit optimum, cautiùs tamen in progreſſu morbi uſurpandum eſt. Quod in affectionibus quidem omnibus inflammatoriis, ſic in hac etiam, optandum, ut ſanguis vulnere ſatis amplo plenoque rivo effluat; unciæ etenim decem hoc modo detractæ, efficaciores eſſe reperiuntur, quàm unciæ etiam triginta tardè et paulatim miſſæ. E brachio lateris affecti meliùs detractio fit, iterum iterumque, ſecundùm ægri vires, repetenda, ſi, miſſione primâ præcipue, reſpiratio minùs difficilis evadat, pulſusque interea durus et validus remaneat, dum cruſtâ coriaceâ manifeſtatur. Quòd ad quantitatem attinet, morbi violentia, viriumque ægrotantis ratio juſta, hoc ſatis oſtendent. Plerumque, haud deſinendum eſt, donec ceſſaverit dolor. Parti dolenti cata-

plaſmata

plaſmata nonnunquam applicantur ; ſed veſicatoria potiora ſunt ; et, quoniam hæc venæſectionem minùs utilem reddunt, ea admovere non oportet, donec vena ſemel, bis, aut ſæpius tundatur. Purgatio utilis eſt, non eò ſolum quòd febrem magnopere domat, verùm etiam quòd ſanguinis impetum a capite atque thorace ad extremitates inferiores convertit. Ad hoc, ſales neutri, manna et ſenna, plerumque adminiſtrantur.

Ad indicationem ſecundam jam perventum eſt. Medicamenta *Expectorantia* dicta, hìc uſurpanda eſſe videntur. Sed quoniam vix liquet quantopere hæc ægrum juvant, et, ob vim ſtimulantem, interdum etiam nocere poſſint, cautè porrigenda ſunt. Diaphoretica ſummis laudibus a nonnullis celebrantur ; ſed, ut a CULLENO cel. notatur, corpus nimiùm ſtimulant, atque calefaciunt : hæc igitur cautiſſimè danda ſunt. Si aliquando

do adhibeantur, ſales neutri aliis anteponuntur. Horum effectus diluentibus, ſine caloris auxilio, promovendi. Ad tuſſim ſedandam, ſomnumque inducendum, opium maximè commendatur. Aquæ tepidæ vaporum inhalatio ſæpe profuit; ab eorum uſu, tamen, abſtinendum eſt; tuſſim etenim augere videntur. Demulcentia, inter quæ extractum glycyrrhizæ numerandum, interdum proſunt.

FINIS.